

Plan wynikowy z wymaganiami edukacyjnymi przedmiotu **WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE** w zakresie rozszerzonym dla **klasy 1** szkoły ponadpodstawowej

Podręcznik: *Wiedza o społeczeństwie 1. Podręcznik dla szkół ponadpodstawowych. Zakres rozszerzony.*

Autor: *Artur Derdziak*

Wydawnictwo: *Operon*

Temat (rozumiany jako lekcja)	Wymagania na ocenę dopuszczającą Uczeń:	Wymagania na ocenę dostateczną Uczeń:	Wymagania na ocenę dobrą Uczeń:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą Uczeń:	Wymagania na ocenę celującą Uczeń:
SPOŁECZEŃSTWO					
I. Człowiek jako jednostka w społeczeństwie					
1. Człowiek jako istota społeczna	– wyjaśnia pojęcia: <i>socjologia, psychologia, neopsychologia, psychoanaliza, osoba, osobowość, temperament, tożsamość, mentalność, neurotyzm, monizm, spirytualizm, materializm, dualizm</i> ; – wyjaśnia, czym są potrzeby człowieka; – podaje hierarchię potrzeb człowieka według Abrahama Masłowa.	– wymienia czynniki, które mają wpływ na zachowanie się człowieka (koncepcja behawiorystyczna, poznawcza, psychoanalityczna); – określa, jakie elementy składają się na osobowość i temperament; – wyjaśnia kwestię racjonalności, emocji, uczuć i charakteru w postępowaniu człowieka.	– charakteryzuje i rozpoznaje klasyczne koncepcje osobowości; – odróżnia inteligencję od inteligencji emocjonalnej i wielorakiej; – porównuje typy osobowości Hipokratesa z typami wyróżnionymi przez C.G. Junga i wyciąga wnioski; – przedstawia filozoficzne koncepcje człowieka.	– określa, czym jest postawa; – analizuje uwarunkowania procesu kształtowania i zmiany postaw na przykładzie stereotypów; – określa wpływ uznanego systemu wartości na hierarchię potrzeb człowieka; – analizuje teorie: Z. Freuda, A. Adlera, H.J. Eysencka i wyciąga wnioski.	– wykazuje, że człowiek jest istotą społeczną; – uzasadnia przyczyny powstawania stereotypów i przewiduje związane z tym niebezpieczeństwa; – omawia koncepcję osoby w nurtach substancjalistycznym i relacjonistycznym.
2. Socjalizacja i stygmatyzacja w życiu jednostki	– wyjaśnia pojęcia: <i>socjalizacja, socjalizacja pierwotna, socjalizacja wtórna, socjalizacja odwrócona, resocjalizacja, alienacja, stygmatyzacja, internalizacja, dyskryminacja, nietolerancja, pokolenie Y</i> .	– przedstawia sposoby przeciwstawiania się stygmatyzacji, nietolerancji i dyskryminacji; – odróżnia akceptację od tolerancji.	– charakteryzuje na przykładach różne rodzaje norm społecznych i omawia ich genezę; – wyjaśnia, jak tworzą się podziały na „swoich” i „obcych”.	– analizuje przyczyny i skutki alienacji; – porównuje modele socjalizacji charakterystyczne dla własnej grupy wiekowej i pokolenia rodziców i wyciąga wnioski.	– uzasadnia, w jaki sposób działa mechanizm kontroli społecznej i jakie są skutki łamania norm społecznych; – przygotowuje dialog między przedstawicielem starszego i młodszego pokolenia na temat różnego stosunku do pracy.
3. Komunikacja w życiu	– wyjaśnia pojęcia: <i>ko-</i>	– omawia różnorodne	– określa zasady zacho-	– wykazuje znaczenie	– analizuje rodzaje tak-

człowieka	<i>munikacja werbalna i niewerbalna, autoprezentacja, asertywność, suplikacja, autopromocja, ingracja, agresja, zachowanie pasywne.</i>	formy komunikowania się; – przedstawia cechy człowieka asertywnego wg Herberta Fensterheima i Jeana Baera.	wał asertywnych, podaje przykłady stosowania zwrotów asertywnych i omawia wynikające z tego korzyści; – rozpoznaje modele zachowania się ludzi.	komunikacji niewerbalnej w porozumiewaniu się; – na podstawie źródła ikonograficznego rozpoznaje zachowanie człowieka i określa rodzaj komunikatu przedstawiony na ilustracji.	tyk autoprezentacji i podaje przykłady ich stosowania; – tworzy własny zestaw zachowań asertywnych.
4. Życie społeczne jednostki	– wyjaśnia pojęcia: <i>życie społeczne, wartości społeczne, normy, postawy, cnoty obywatelskie, konflikt społeczny, wartości afirmowane, anomia, dewiacja, patologia, instytucja społeczna, negocjacje, mediacje, arbitraż, koncyliacja, kompromis, burza mózgów, analiza SWOT, meta-plan, drzewo decyzyjne, światopogląd, ład społeczny, referendum, plebiscyt, głosowanie, wybory.</i>	– przedstawia mechanizmy regulujące życie społeczne; – wyjaśnia mechanizm konfliktów międzygrupowych, w tym ich eskalacji; – wymienia zasady i metody rozwiązywania problemów.	– wyjaśnia, czym jest anomia i jakie niesie ze sobą skutki; – charakteryzuje znaczenie instytucji społecznych; – omawia koncepcję dobra wspólnego.	– uzasadnia, jakie zalety i wady mają negocjacje, mediacje i arbitraż; – na podstawie źródła statystycznego określa, które wartości są najistotniejsze dla Polaków i mają wpływ na sens życia.	– analizuje katalog wartości afirmowanych w społeczeństwie polskim; – uzasadnia i ocenia uwarunkowania prawidłowego procesu decyzyjnego.
5. Człowiek a zbiorowość	– wyjaśnia pojęcia: <i>więzi społeczne, zbiorowość społeczna, społeczeństwo, dystanse przestrzenne człowieka, działania społeczne, flash mob.</i>	– wymienia rodzaje więzi społecznych; – przedstawia, jak powstają więzi społeczne.	– charakteryzuje różne zbiorowości społeczne; – wyjaśnia dystanse przestrzenne człowieka wg Edwarda Halla; – przedstawia koncepcję dobra wspólnego w realiach demokratycznym i totalitarnym.	– porównuje wspólnotę i społeczeństwo pod względem występujących w nich więzi; – na podstawie definicji społeczeństwa i własnej wiedzy przedstawia różnice między społeczeństwem polskim a niemieckim.	– analizuje różne rodzaje społeczności: lokalną, regionalną, państwową i globalną; – uzasadnia, jaki jest przebieg procesu powstawania więzi społecznych.
6. Grupy społeczne	– wyjaśnia pojęcia: <i>grupa społeczna, grupy odniesienia pozytywnego i negatywnego, konformizm, nonkonformizm, antykonformizm, inkluzywny, ekskluzywny.</i>	– omawia cechy grupy społecznej; – przedstawia klasyfikację grup społecznych.	– charakteryzuje role społeczne; – rozpoznaje grupy społeczne ze względu na ich cechy.	– ocenia zalety i wady konformizmu i nonkonformizmu; – omawia i porównuje funkcje grup społecznych.	– analizuje reguły wzajemności, zaufania i pomocy obowiązujące w grupie; – ocenia wpływ grupy na jednostkę.
7. Rodzina jako podsta-	– wyjaśnia pojęcia: <i>ro-</i>	– omawia, jakie przeob-	– charakteryzuje współ-	– analizuje przyczyny	– ocenia wybrane sto-

wowa grupa społeczna	<i>dzina, rodzina wielopo- koleniowa, rodzina „atomowa”, rodzina nu- klearna, pokrewieństwo, powinowactwo, przyspo- sobienie, wstępni, zstęp- ni.</i>	rażenia następują w ob- rębie rodziny; – wyjaśnia, jakie funkcje spełnia rodzina.	czesne typy rodzin; – przedstawia, jakie pro- blemy wiążą się z reali- zacją różnych funkcji rodziny.	i skutki problemów współczesnych rodzin; – charakteryzuje szanse i zagrożenia współcze- snych rodzin.	sunki prawnorodzinne; – analizuje, które pro- blemy współczesnych rodzin mogą wpłynąć na trwałość małżeństwa.
8. Człowiek jako jed- nostka w społeczeństwie – lekcja powtórzeniowa	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
9. Człowiek jako jed- nostka w społeczeństwie – lekcja sprawdzająca wiadomości i umiejęt- ności	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
10. Publicystycznym okiem – dyskusja	– czyta ze zrozumieniem teksty i przygotowuje swoją wypowiedź w dyskusji.	– omawia teksty źró- dłowe na temat zao- strzenia przepisów i kar oraz mitów resocjaliza- cyjnych.	– analizuje dwa teksty źródłowe na temat pracy zawodowej kobiet mają- cych małe dzieci i przy- gotowuje wypowiedź w dysku- sji.	– na podstawie źródeł i własnej wiedzy podaje argumenty w dyskusji: Wychowywanie dzieci czy praca zawodowa kobiet? Jaki model życia rodzinnego jest lepszy dla rodziny i dla społe- czeństwa?	– argumentuje swoje stanowisko wobec pyta- nia postawionego w dyskusji: Wychowy- wanie dzieci czy praca zawodowa kobiet? Jaki model życia rodzinnego jest lepszy dla rodziny i dla społeczeństwa?

II. Charakterystyka życia społecznego

1. Społeczeństwo i jego struktura	– wyjaśnia pojęcia: <i>struktura społeczna, społeczeństwa morficzne, mikro i makrostruk- tury, mezostruktury, kla- sa, warstwa, struktura demograficzna.</i>	– wymienia podstawowe elementy struktury spo- łecznej; – określa koncepcje ujmowania struktury społecznej.	– rozpoznaje społeczeń- stwo morficzne i amor- ficzne; – charakteryzuje różne czynniki, które wpływa- ją na prestiż społeczny wykonywanych zawo- dów.	– analizuje dane staty- styczne dotyczące pre- stiżu zawodów oraz schemat i wyciąga wnio- ski na temat związku prestiżu z przynależno- ścią do klasy społecznej; – uzasadnia, co może być przyczyną awansu lub degradacji społecz- nej.	– uzasadnia, jakie zmia- ny zaszły w strukturze społeczeństw na prze- strzeni dziejów; – przygotowuje projekt badawczy na temat różnicowania struktu- ralnego społeczeństw w różnych kręgach cy- wilizacyjnych.
2. Historyczne formy organizacji społeczeń- stwa	– wyjaśnia pojęcia: <i>teo- ria linearna rozwoju społeczeństw, teoria cykliczna rozwoju społe- czeństw, teoria dycho- tomiczna rozwoju społe- czeństw, społeczeństwo</i>	– przedstawia cechy społeczeństwa pierwot- nego, zbieracko- łowieckiego, noma- dycznego, rolniczego, industrialnego i postin- dustrialnego;	– charakteryzuje teorie: linearną, cykliczną i dy- chotomiczną rozwoju społeczeństw; – rozpoznaje historyczne formy organizacji społec- zeństwa;	– analizuje i porównuje cechy poszczególnych form organizacji społec- zeństwa; – wskazuje różnice mię- dzy społeczeństwem przemysłowym a po-	– analizuje i porównuje społeczeństwo tradycyj- ne i feudalne, oraz wy- ciąga własne wnioski; – na podstawie źródeł udowadnia, że polskie społeczeństwo rozwija

	<i>pierwotne, zbieracko- -łowieckie, nomadyczne, rolnicze, industrialne, postindustrialne, trady- cyjna społeczność wiej- ska.</i>	– wyjaśnia ekonomiczne różnice między poszcze- gólnymi typami społeczeństw.	– przedstawia cechy tra- dycyjnej społeczności wiejskiej.	przemysłowym; – na podstawie źródeł charakteryzuje współ- czesne społeczeństwa zbieracko-łowieckie lub nomadyczne.	się zgodnie z teorią line- arną.
3. Współczesne formy organizacji społeczeń- stwa	– wyjaśnia pojęcia: <i>spo- łeczeństwo informacyjne (sieciowe), globalne, masowe, konsumpcyjne, otwarte, zamknięte, spo- łeczeństwo wolnego cza- su, światy wirtualne, Second Life, blogi i videoblogi, portale społecznościowe (social media), marketing inter- netowy, gry sieciowe, zakupy internetowe, na- wigacja, firmy IT, praca zdalna, globalizacja, makdonaldyzacja.</i>	– omawia wpływ społeczeństwa masowego i konsumpcyjnego na wyższe wartości; – wyjaśnia, jakie zagro- żenia niosą ze sobą po- szczególne typy współ- czesnych społeczeństw; – przedstawia proces tworzenia się społeczeń- stwa otwartego.	– charakteryzuje cechy współczesnych społeczeństw; — określa przejawy funkcjonowania społeczeństwa globalnego w Polsce; – porównuje społeczeń- stwo informacyjne z globalnym, określa podobieństwa i różnice między nimi.	– analizuje uwarunko- wania rozwoju społeczeństwa informacyjnego; – uzasadnia wpływ urbanizacji na rozwój społeczeństwa masowe- go.	– analizuje infografikę pod kątem wpływu internetu i komputera na kontrolę własnej osoby; – na podstawie informa- cji zawartych w źródle ikonograficznym udo- wadnia, jaki model spo- łeczeństwa dominuje obecnie w Polsce.
4. Demografia współ- czesnego świata	– wyjaśnia pojęcia: <i>de- mografia, populacja, za- chowania demograficzne, przyrost naturalny, niż i wyż demograficzny, kapitał ludzki;</i> – omawia zakres zainte- resowań demografii.	– wskazuje wyżej i niżej demograficzne na pira- midzie wiekowej.	– analizuje sytuację de- mograficzną Polski na tle tendencji globalnych.	– na podstawie mapy udowadnia, że Polska ma jeden z najniższych współczynników dziet- ności w Europie.	– wyjaśnia wpływ de- mografii na rozwój go- spodarczy kraju.
5. Przemiany struktury i problemy społeczeń- stwa polskiego	– wyjaśnia pojęcia: <i>drob- nomieszczaństwo, inteligencja, chłopci, ro- botnicy, burżuazja, zie- mianie, klasa średnia, transformacja, społeczeń- stwo postindustrialne, ubóstwo, pauperyzacja, „nowa klasa”, alkoholizm i przestęp- czość, fonoholizm, „mowa nienawiści”, profilaktyka.</i>	– przedstawia strukturę klasowo-warstwową współczesnego społeczeństwa polskiego według Edmunda Wnuka-Lipińskiego; – rozpoznaje problemy życiowe młodzieży w społeczeństwie pol- skim i formułuje sądy w tych kwestiach.	– rozróżnia społeczeń- stwo PRL od współcze- snego; – charakteryzuje wybra- ny problem życia spo- łecznego w RP.	– analizuje sposoby adaptacji klas społecz- nych do zmian społecz- no-gospodarczych w RP; – wskazuje na przyczy- ny degradacji i awansu społecznego przedsta- wicieli tych klas społecz- nych.	– uzasadnia, na czym polega kwestia dyfere- ncjacji społecznej (różni- cowania się) inteligencji; – rozważa zasadność stosowania tej kategorii do analizy współczesnej struktury społecznej w RP.
6. <i>Homo sovieticus</i>	– wyjaśnia pojęcia: <i>ho-</i>	– określa, czym różni się	– dostrzega niekonwen-	– rozważa zasadność	– analizuje na podstawie

a współczesne społeczeństwo	<i>mo sovieticus, propaganda, socjalizm, bezklasowe społeczeństwo, ideologia, komunizm, homosos.</i>	<i>homo sovieticus</i> Zinowiewa od wizji Tischnera.	cyjonalne metody dostosowania się do życia w społeczeństwie; – rozpoznaje współczesne przykłady „człowieka sowieckiego”.	teorii „człowieka sowieckiego”, odnosząc się do konkretnych współczesnych przykładów; – uzasadnia negatywny lub pozytywny stosunek ludzi do zmian ekonomicznych wynikających z transformacji politycznej.	literatury i tekstów źródłowych niekonwencjonalne formy przystosowania się do zmiany systemowej; – dokonuje metodą rybiego szkieletu analizy problemu <i>homo sovieticus</i> – klient komunizmu.
7. Nierówności i wykluczenie społeczne	– wyjaśnia pojęcia: <i>nierówności społeczne, nierówność szans życiowych, społeczne wykluczenie, państwo dobrobytu, państwo opiekuńcze, egalitaryzm, liberalizm, poziom deprywacji materialnej, spirala biedy, marginalizacja społeczna.</i>	– wie, skąd wynikają nierówności społeczne; – omawia, na czym polega społeczne wykluczenie; – przedstawia koncepcję sprawiedliwości społecznej według Chaima Perelmana.	– wyjaśnia związek między nierównościami społecznymi a nierównością szans życiowych; – na przykładzie źródeł wskazuje przejawy nierówności społecznych.	– charakteryzuje mechanizm i skutki społecznego wykluczenia i podaje sposoby przeciwdziałania temu zjawisku; – porównuje nierówności społeczne w Niemczech i w Polsce.	– porównuje skalę nierówności społecznych w Polsce i wybranym państwie; – analizuje przejawy nierówności społecznej będące wynikiem dyskryminacji na tle niepełnosprawności, rasowym, religijnym oraz płciowym i proponuje sposoby ich przewyższania.
8. Ruchliwość społeczna	– wyjaśnia pojęcia: <i>ruchliwość społeczna, strukturalna, pionowa (wertikalna), pozioma (horyzontalna), wewnątrzpokoleniowa, międzypokoleniowa, mobilność przestrzenna, emigracja, imigracja, reemigracja, repatriacja, impatriacja, deportacja, awans i degradacja społeczna.</i>	– wyjaśnia uwarunkowania pionowej i poziomej ruchliwości społecznej; – podaje przykłady pionowej oraz poziomej ruchliwości społecznej; – omawia typy społeczeństw ze względu na natężenie ruchliwości społecznej.	– wyjaśnia, w jaki sposób edukacja jest związana z ruchliwością społeczną; – przedstawia specyfikę procesów migracyjnych do Europy i wewnątrz niej.	– analizuje specyfikę procesów migracyjnych w Europie; – na podstawie źródeł określa, który kraj cieszy się od lat największą popularnością wśród emigrujących Polaków oraz podaje przyczyny tego zjawiska; – uzasadnia swój stosunek do emigracji zarobkowej.	– na podstawie danych z wykresu oraz wiedzy własnej uzasadnia, dlaczego kryzys migracyjny przypadł na 2015 r.; – korzystając z danych z wykresu, rozstrzyga, czy możemy obecnie mówić o opanowaniu kryzysu migracyjnego w Europie.
9. Ruchy społeczne i ich wpływ na zmianę społeczną	– wyjaśnia pojęcia: <i>zmiana społeczna, ruchy rewolucyjne i zachowawcze, ruchy reformatorskie, ekspansywne, emancypacyjne, obywatelskie, feminizm, ekologizm, antyglobalizm,</i>	– omawia rodzaje zmian społecznych; – wyjaśnia, kim byli i co zrobili Mahatma Gandhi i Martin Luther King.	– charakteryzuje różnice między ruchami rewolucyjnymi a reformatorskimi, starymi a nowymi; – przeprowadza wywiad z osobą, która pamięta czasy Solidarności, wal-	– uzasadnia słuszność ustawy wprowadzającej na listy wyborcze tak zwane kwoty, czyli zasadę określającą procentowy udział obu płci na listach; – przeprowadza badania	– analizuje założenia ideowe feminizmu, ekologii, antyglobalizmu i alterglobalizmu; – redaguje przemówienie, w którym przedstawia własną wizję lepszej przyszłości społeczeń-

	<i>alterglobalizm, sufrażystki, non-violence.</i>		ki o przemiany polityczne i ekonomiczne w czasach PR.	na temat przyrostu naturalnego swojej miejscowości w ciągu ostatnich pięciu lat.	stwa polskiego w kontekście walki o prawa określonej grupy politycznej.
10. Charakterystyka życia społecznego – lekcja powtórzeniowa	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
11. Charakterystyka życia społecznego – lekcja sprawdzająca wiadomości i umiejętności	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
12. Publicystycznym okiem – dyskusja	– czyta ze zrozumieniem teksty i przygotowuje swój głos w dyskusji.	– omawia teksty źródłowe na temat dyskryminacji kobiet i mężczyzn.	– analizuje dwa teksty źródłowe na temat dyskryminacji kobiet i mężczyzn.	– na podstawie tekstów źródłowych i własnej wiedzy podaje argumenty do postawionego pytania: Kto we współczesnym świecie jest bardziej dyskryminowany – kobieta czy mężczyzna?	– argumentuje swoje stanowisko wobec pytania postawionego w dyskusji: Kto we współczesnym świecie jest bardziej dyskryminowany – kobieta czy mężczyzna?

III. Naród

1. Naród i jego tożsamość	– wyjaśnia pojęcia: <i>ród, klan, plemię, naród, ojczyzna, tożsamość narodowa, świadomość narodowa, symbole narodowe, nacjonalizm.</i>	– omawia czynniki narodotwórcze: terytorium, pochodzenie etniczne, organizację polityczną, integrację gospodarczą, społeczną i kulturę; – przedstawia proces tworzenia narodu.	– charakteryzuje czynniki narodotwórcze i sprzyjające zachowaniu tożsamości narodowej; – przygotowuje plakat, uwzględniając 10 najważniejszych wydarzeń, które miały wpływ na kształtowanie się narodu polskiego.	– charakteryzuje dwie koncepcje narodu: etniczno-kulturową i polityczną; – argumentuje, jakimi kryteriami powinien się kierować człowiek utożsamiany z jakimś narodem.	– uzasadnia, jaki wpływ na kształtowanie się narodu ma polityka; – korzystając z dostępnych źródeł informacji, klasyfikuje narody europejskie według kryteriów politycznych i etniczno-kulturowych.
2. Postawy względem narodu	– wyjaśnia pojęcia: <i>asymilacja, mniejszości narodowe i etniczne, imigranci, patriotyzm, rasizm, szowinizm, kosmopolityzm, internacjonalizm, ksenofobia, apartheid.</i>	– przedstawia postawy społeczeństwa polskiego wobec mniejszości narodowych i etnicznych oraz wobec innych narodów (także imigrantów); – omawia przykłady kosmopolityzmu we współczesnym świecie.	– omawia czynniki sprzyjające asymilacji oraz służące zachowaniu tożsamości narodowej; – rozpoznaje przejawy ksenofobii i uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się temu zjawisku.	– korzystając z materiałów źródłowych i własnych obserwacji, podaje przykłady ksenofobii, szowinizmu, rasizmu, antysemityzmu w Polsce; – interpretuje pojęcie ojczyzny ukazane w wierszu Karola Wojtyły.	– analizuje postawy współczesnych Polaków wobec własnej ojczyzny i innych narodów; – na podstawie tekstu źródłowego uzasadnia, czy słuszne jest twierdzenie, że Żydzi są zagrożeniem.
3. Mniejszości narodowe i imigranci w Polsce	– wyjaśnia, czego dotyczy: Konwencja o Ochronie Praw Człowieka	– wymienia międzynarodowe konwencje chroniące prawa mniej-	– charakteryzuje postawy społeczeństwa polskiego wobec mniej-	– analizuje stan przestrzegania praw mniejszości narodowych i et-	– przedstawia i ocenia dziedzictwo kulturowe wybranej grupy mniej-

	i Podstawowych Wolności (Europejska Konwencja Praw Człowieka), Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, Konwencja Ramowa o Ochronie Mniejszości Narodowych, Ustawa z dn. 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce, Niemiecka Wspólnota „Pojednanie i Przyszłość”, Konwencja genewska z 1951 r., Protokół nowojorski z 1967 r., uchodźca, Ustawa z dn. 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu uchodźcom ochrony na terytorium RP.	szości narodowych; – odróżnia mniejszości narodowe od etnicznych; – wyjaśnia, jakie czynniki wpłynęły na przedstawione na mapie rozmieszczenie poszczególnych mniejszości narodowych w Polsce.	szości narodowych, etnicznych i imigrantów; – przedstawia szczegółowe prawa mniejszości narodowych i etnicznych oraz grup posługujących się językiem regionalnym w RP.	nicznych w Polsce i w wybranym państwie; – pozyskuje z różnych źródeł informacje na ten temat oraz na temat mniejszości polskiej w różnych państwach.	szości etnicznej i narodowej; – na podstawie przedstawionych badań uzasadnia, jaki jest najbardziej rozpowszechniony w polskim społeczeństwie stereotyp na temat Romów.
4. Historyczne i współczesne uwarunkowania polskiej emigracji	– wyjaśnia pojęcia: <i>potoki emigracyjne, migracje, Wielka Emigracja, emigracja zarobkowa i ekonomiczna, Polacy z Kresów, przesiedlenia, Radio Wolna Europa, ziemie odzyskane, sentymentalna polska tożsamość, repatriacja</i>; – podaje, czego dotyczą Ustawa o repatriacji z dn. 9 listopada 2000 r. oraz Ustawa o Karcie Polaka z dn. 7 września 2007 r.	– podaje, jakie wydarzenia historyczne przyczyniły się do powstania potoków polskiej emigracji; – przedstawia różne formy i treści tożsamości Polaków mieszkających za granicą.	– charakteryzuje uwarunkowania współczesnej emigracji naszych rodaków; – wyjaśnia zróżnicowanie form i treści tożsamości polskiej naszych rodaków mieszkających poza granicami Polski.	– analizuje przyczyny zamieszkiwania Polaków poza granicami RP; – na podstawie tekstu źródłowego uzasadnia odpowiedź na pytanie: Czy każdy potomek obywateli II RP, którzy po II wojnie światowej pozostali na terytorium ZSRR, ma prawo do statusu repatrianta?	– przedstawia założenia Karty Polaka i repatriacji oraz analizuje mocne i słabe strony tego zjawiska; – dokonuje analizy porównawczej XIX-wiecznej emigracji zarobkowej ze współczesną.
5. Wielowarstwowość tożsamości narodowej	– wyjaśnia pojęcia: <i>wielowarstwowość, tożsa-</i>	– wyjaśnia, na czym polega wielowarstwowość	– charakteryzuje tożsamość narodową miesz-	– charakteryzuje działania niepodległościowe	– uzasadnia na wybranych przykładach, czy

wybranych społeczeństw europejskich	<i>mość narodowa, polityczna i kulturowa, koncepcja narodu polskiego, Flamandowie, Walonowie, Katalończycy, Kastylijczycy, Baskowie, Galisyjczycy, ETA, odrębność narodowa.</i>	tożsamości narodowej; – wyjaśnia charakter kantonalny tożsamości narodowej w Szwajcarii.	kańców Szwajcarii, Belgii, Hiszpanii, Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej; – określa Hiszpanię jako państwo regionalne i przedstawia problem autochtonów.	wybranej przez siebie narodowości; – analizuje złożoną tożsamość Walonów i Flamandów.	zróżnicowana tożsamość narodowa jest przeszkodą dla jednności tożsamości państwowej, czy nie ma na nią wpływu; – na podstawie danych rozstrzyga, jaka jest tendencja Irlandczyków w XXI w. wobec pozostania Irlandii Północnej w Wielkiej Brytanii.
6. Polityka wybranych państw wobec mniejszości narodowych i imigrantów	– wyjaśnia pojęcia: <i>unifikacja, asymilacja, integracja, akulturacja, grupy etniczne, pakt i umowy międzynarodowe, multi-kulti, melting pot, „przybysze z Maghrebu”</i> ; – podaje, czego dotyczy Konwencja genewska z 1951 r.	– przedstawia różne modele polityki wobec imigrantów (unifikacja, asymilacja, integracja, wielokulturowość) w państwach Europy; – omawia kwestię akulturacji i asymilacji grup mniejszościowych, w tym migranckich.	– porównuje stosunek różnych państw Europy do imigrantów; – dowodzi, jakie warunki powinien spełnić imigrant, aby uzyskać polskie obywatelstwo.	– analizuje stan przestrzegania praw mniejszości narodowych w wybranych państwach; – charakteryzuje wieloetniczność współczesnych państw.	– uzasadnia wpływ polityki państwa na akulturację i asymilację grup mniejszościowych; – argumentuje, jakie zagrożenia dla UE niesie wzrost liczby imigrantów.
7. Grupy autochtoniczne we współczesnym świecie	– wyjaśnia pojęcia: <i>autochtoni, rezerwaty, Indianie, akulturacja, Red Power (indiańska siła) panindianizm, Inuici (Eskimosi), Aleuci, Buriaci, Ewenkowie, Jakuci, Ketowie, Jukagirzy, autonomia.</i>	– przedstawia specyfikę społeczno-kulturową wybranych rdzennych grup autochtonicznych na kontynencie amerykańskim, w Związku Australijskim lub azjatyckiej części Federacji Rosyjskiej.	– omawia różne modele polityki wobec tych grup; – charakteryzuje Aborygenów, Indian oraz autochtonów zamieszkujących Federację Rosyjską.	– na podstawie źródeł analizuje sytuację ekonomiczną Indian w USA i uzasadnia, czy zgadza się z tezą, że w ostatnich czasach ona się poprawia oraz rozwija się panindianizm.	– analizuje dane statystyczne dotyczące edukacji Aborygenów oraz pozostałych mieszkańców Australii i formułuje wnioski.
8. Konflikty społeczne we współczesnym świecie	– wyjaśnia pojęcia: <i>konflikt społeczny, konflikt pokoleń, konflikty klasowe, kulturowe, rasowe, narodowe, plemienne, religijne, wojna ścisiodniowa, pierwsza intifada, Autonomia Palestyńska, powstanie zapałystów, konflikt multilateralny.</i>	– omawia rodzaje konfliktów społecznych; – wyjaśnia, jakie są przyczyny powstawania konfliktów między narodami.	– charakteryzuje przyczyny i skutki konfliktów w byłej Jugosławii, Sudanie, Izraelu, Meksyku, Syrii; – wskazuje na mapie obszar występowania ISIS.	– charakteryzuje inny niż opisany w podręczniku konflikt społeczny istniejący we współczesnym świecie; – przedstawia i uzasadnia przyczyny, skutki oraz metody rozwiązania czterech wybranych konfliktów między narodami.	– analizuje próby rozwiązywania długoletnich konfliktów przez organizacje międzynarodowe: ONZ, NATO, Unię Afrykańską, Unię Europejską i poszczególne państwa.
9. Naród – lekcja powtórzeniowa	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.

10. Naród – lekcja sprawdzająca wiadomości i umiejętności	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
11. Publicystycznym okiem – dyskusja	– czyta ze zrozumieniem teksty i przygotowuje swój głos w dyskusji.	– omawia teksty źródłowe na temat współczesnego polskiego patriotyzmu.	– analizuje dwa teksty źródłowe na temat polskiego współczesnego patriotyzmu i przygotowuje głos w dyskusji.	– na podstawie tekstów źródłowych i wiedzy pozaźródłowej podaje argumenty uzasadniające odpowiedź na pytanie: Czy Polacy to patrioci?	– argumentuje swoje stanowisko wobec pytania postawionego w dyskusji: Czy Polacy to patrioci?
IV. Kultura					
1. Kultura współczesnego świata	– wyjaśnia pojęcia: <i>kultura, kultura masowa, materialna, duchowa, społeczna, osobista, dziedzictwo kulturowe, komercjalizacja, dyferencja, kultura symboliczna, kultura wysoka (elitarna)</i> .	– wymienia rodzaje kultury; – rozpoznaje kulturę symboliczną i masową; – określa typy kultury symbolicznej; – omawia znaczenie kultury w dziejach państwa polskiego.	– charakteryzuje cechy kultury wysokiej, masowej, ludowej i narodowej; – omawia czynniki, które nadają określone mu systemowi kulturowemu niepowtarzalny charakter.	– analizuje na przykładach zjawisk kulturowych cechy kultury masowej; – uzasadnia, w jakim wymiarze wszystkie systemy kulturowe są do siebie podobne.	– na podstawie źródła ikonograficznego przedstawia ewolucję kultury i określa jej rodzaj; – projektuje plakat promujący dowolny rodzaj kultury.
2. Religia jako rzeczywistość społeczno-kulturowa	– wyjaśnia pojęcia: <i>religia, sacrum i profanum, doktryna religijna, kultura religijna, Kościół, wyznanie, kapłani, sekty, organizacja wspólnoty, religie monoteistyczne i politeistyczne, chrześcijaństwo, judaizm, islam, hinduizm, buddyzm, konfucjanizm, wyznanie katolickie, prawosławne, luteriańskie, kalwińskie, anglikańskie, tożsamość kulturowa, różnorodność, laicyzacja, diagnoza społeczna</i> .	– przedstawia funkcjonujące w RP Kościoły i inne związki wyznaniowe; – wymienia religie i wyznania występujące obecnie na świecie; – omawia funkcje religii.	– charakteryzuje religie jako zjawisko społeczne; – porównuje religijność społeczeństwa polskiego z religijnością innych społeczeństw.	– analizuje religijność we współczesnym społeczeństwie polskim; – ocenia, jaki wkład w rozwój polskiej kultury wnieśli wyznawcy różnych religii.	– ocenia aktualną sytuację Kościoła katolickiego w Europie; – uzasadnia, jaka jest tendencja w ocenie Kościoła na podstawie danych statystycznych.
3. Obrzędowość w polskiej kulturze współczesnej	– wyjaśnia pojęcia: <i>tradycja, zwyczaje, obrzędy, obrzędy przejścia, obrzęd inicjacji, obrzezanie, święcenia kapłańskie, oczepiny, komercjalizacja, rytuały, rytuały</i> .	– wyjaśnia znaczenie obrzędów przejścia i wykazuje ich obecność w polskiej kulturze współczesnej; – omawia funkcje obrzędu.	– wykazuje obecność tradycyjnej obrzędowości dorocznej w polskiej kulturze współczesnej; – porównuje informacje historyczne na temat obrzędów z dzisiejszymi	– rozstrzyga, które obrzędy mają charakter świecki, a które religijny; – charakteryzuje obrzędy przejścia z własnego życia.	– ocenia zasadność obchodzenia pewnych obrzędów we współczesnym społeczeństwie polskim; – wyszukuje ciekawe obrzędy z własnego środowiska.

	<i>aty chrześcijańskie, poganiańskie, świeckie (laiczne), postrzyżyny, sakrament pierwszej komunii, sakrament bierzmowania, ślub, wesele, swaty, oględziny, zaręczyny, zrękowiny, rytuał powitania chlebem i solą, rozpleciny, oczepiny, pokładziny, obrzęd pogrzebowy, etnolog.</i>		rozwiązaniami w Polsce.		dowiska i prezentuje je w klasie.
4. Postrzeganie innych kultur oraz subkultury młodzieżowe	– wyjaśnia pojęcia: <i>pluralizm kulturowy, tolerancja, kontrkultura, kultura alternatywna, subkultura młodzieżowa, postawa etnocentryczna, deformacja, postawa relatywistyczna, akceptacja, tolerancja kulturowa, happening Poma- rańczowej Alternatywy.</i>	– przedstawia wybrane subkultury obecne w Polsce; – odróżnia tolerancję od akceptacji, postawę etnocentryczną od relatywistycznej.	– omawia kwestię deformacji w postrzeganiu innych kultur; – charakteryzuje kontrkulturę i kulturę alternatywną.	– analizuje mocne i słabe strony wizji rzeczywistości wybranych subkultur; – ocenia znaczenie akceptacji i tolerancji dla życia społecznego.	– uzasadnia na podstawie analizy tekstów źródłowych i posiadanej wiedzy własne stanowisko dotyczące odpowiedzi na pytanie: Czy we współczesnym świecie mamy do czynienia z deformacją w postrzeganiu innych kultur?
5. Zróżnicowanie psychokulturowe świata	– wyjaśnia pojęcia: <i>liberalizm moralny, szacunek innych ludzi, Europejski Sondaż Społeczny, wartości kolektywistyczne, wartości indywidualistyczne.</i>	– wyjaśnia, jakie wartości są afirmowane w polskim społeczeństwie; – przedstawia katalog wartości uznawanych w Polsce na podstawie wyników badań opinii publicznej.	– omawia wspólność i różnorodność wartości afirmowanych w społeczeństwach europejskich, wykorzystując wyniki badań opinii publicznej.	– analizuje cechy indywidualizmu i kolektywizmu w aspekcie psychospołecznym i instytucjonalnym; – wykazuje zróżnicowanie psychokulturowe świata w aspekcie indywidualizmu i kolektywizmu.	– uzasadnia zróżnicowanie psychokulturowe świata w aspekcie psychospołecznym i instytucjonalnym; – ocenia, które wartości w największym stopniu przyczyniają się do dobrego funkcjonowania społeczeństwa.
6. Kultura w służbie państwa	– wyjaśnia pojęcia: <i>dyfamacja, soft power.</i>	– omawia zjawisko <i>soft power</i> .	– przedstawia przykłady dyfamacji w polskiej historii współczesnej; – wskazuje przykłady walki z dyfamacją.	– wskazuje instytucje zajmujące się szerzeniem korzystnego wizerunku swojego kraju na świecie.	– analizuje wpływ dyfamacji i <i>soft power</i> na wizerunek państwa na arenie międzynarodowej.
7. Kultura – lekcja powtórzeniowa	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
8. Kultura – lekcja sprawdzająca wiadomości i umiejętności	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
9. Publicystycznym	– czyta ze zrozumieniem	– omawia teksty źró-	– analizuje trzy teksty	– na podstawie tekstów	– argumentuje swoje

okiem – dyskusja	teksty i przygotowuje swój głos w dyskusji.	dłowe na temat sformułowania „polskie obozy koncentracyjne”.	źródłowe na temat kontrowersji wokół określenia „polskie obozy koncentracyjne” i przygotowuje głos w dyskusji.	źródłowych i wiedzy pozaźródłowej podaje argumenty uzasadniające odpowiedź na pytanie: „Polskie obozy koncentracyjne” w mediach zachodnich – brak wiedzy czy celowe działanie?	stanowisko wobec pytania postawionego w dyskusji: „Polskie obozy koncentracyjne” w mediach zachodnich – brak wiedzy czy celowe działanie?
V. Media we współczesnym świecie					
1. Komunikacja społeczna	– wyjaśnia pojęcia: <i>komunikacja społeczna, interpersonalna, grupowa, międzygrupowa, masowa, media, środki masowego przekazu, media wolnego kroku, media szybkiego kroku, media tradycyjne, media zimne, media gorące, agencja prasowa, cenzura.</i>	– rozróżnia poziomy komunikacji; – omawia rodzaje mediów; – wymienia główne stacje telewizyjne i radiowe, portale internetowe, dzienniki i tygodniki; – omawia różne rodzaje prasy.	– charakteryzuje współczesne media w Polsce; – dokonuje klasyfikacji pięciu dowolnych czasopism; – uzasadnia znaczenie internetu jako środka masowego przekazu.	– charakteryzuje specyfikę jednego z tygodników opinii ze względu na odbiorcę, formę przekazu, orientację ideologiczną, typ własności; – na podstawie danych statystycznych prezentuje najbardziej opiniotwórcze media w pierwszej połowie 2018 r.	– analizuje rolę mediów społecznościowych w życiu politycznym; – ocenia rolę prasy wielkonakładowej w debacie publicznej; – ocenia rolę cenzury w mediach społecznościowych; – analizuje zjawisko baniek informacyjnych.
2. Funkcje mediów w państwie	– wyjaśnia pojęcia: <i>przekaz medialny, przekaz informacji, debata publiczna, selekcja informacji, propaganda, socjotechnika, inżynieria społeczna, czwarta władza, hierarchia ważności informacji.</i>	– omawia funkcje mediów w państwach demokratycznych i niedemokratycznych; – wymienia zadania i funkcje mass mediów wg Denisa McQuail’a.	– charakteryzuje rolę współczesnych mediów społecznościowych w życiu politycznym; – wyjaśnia podstawowe techniki manipulacji wykorzystywane w mediach.	– krytycznie analizuje przekazy medialne; – porównuje przekazy różnych mediów dotyczących tych samych wydarzeń i procesów; – formułuje własną opinię na temat wydarzeń, opierając się na poznanych faktach.	– analizuje przebieg debaty publicznej na wybrany temat; – ocenia, w jakim stopniu mass media kształtują opinię publiczną; – dostrzega działania socjotechniczne w przekazach medialnych.
3. Niezależność i pluralizm mediów	– wyjaśnia pojęcia: <i>pluralizm mediów, Europejska Konwencja Praw Człowieka z 1950 r., wolność słowa, pluralizm strukturalny, pluralizm zawartości, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji (KRRiT), rynek telewizyjny, komercjalizacja mediów, komercjalizacja kapitału</i>	– wyjaśnia podstawowe mechanizmy manipulacji wykorzystywane w mediach; – przedstawia, na czym polega pluralizm mediów i jakie są jego rodzaje; – podaje przykłady kontroli władzy przez media.	– omawia regulacje prawne gwarantujące wolność, niezależność i pluralizm mediów w Polsce; – określa rolę KRRiT; – odróżnia fakty od opinii.	– rozpoznaje przejawy nieetycznych zachowań dziennikarzy; – analizuje na współczesnych przykładach przypadki ograniczenia praw mediów.	– krytycznie analizuje przekazy medialne różnych stacji i formułuje własne opinie, opierając się na poznanych faktach; – uzasadnia tezę, że poziom krytycyzmu mediów często zależy od ich orientacji politycznej.

	<i>medialnego, etyka medialna, Karta Etyczna Mediów, Kodeks Etyki Dziennikarskiej, Rada Etyki Mediów.</i>				
4. Opinia publiczna	– wyjaśnia pojęcia: <i>opinia publiczna, sondaż, Centrum Badania Opinii Społecznej, Ośrodek Badania Opinii Publicznej (OBOP), BS Spółka z o.o., fundacja Instytut Badań Rynkowych i Społecznych (IBRIS), Estymator, Organizacja Firm Badania Opinii i Rynku (OFBOR), badania ilościowe, badania jakościowe, próba badawcza, błąd pomiaru, face to face, house effect.</i>	– wyjaśnia podstawowe mechanizmy manipulacji wynikami sondażowymi wykorzystywane w mediach; – wie, co to jest statystyczny błąd pomiaru.	– porównuje wyniki sondaży z rzeczywistymi postawami lub zachowaniami (np. sondaży przedwyborczych i rezultatów wyborów).	– interpretuje wyniki badań opinii publicznej; – wykazuje możliwość wpływu opinii publicznej i zachowań politycznych społeczeństwa na decyzje polityczne władz różnego szczebla.	– formułuje hipotezy dotyczące przyczyn różnic przekraczających wartość błędu statystycznego sondaży przedwyborczych i rezultatów wyborów.
5. Marketing i kampania społeczna	– wyjaśnia pojęcia: <i>marketing, marketing komercyjny, marketing społeczny, kompozycja marketingowa, badania rynku, planowanie produktu, promocja, cena, dystrybucja, kampania i reklama społeczna, public relations, marketing zaangażowany społecznie, odpowiedzialny marketing.</i>	– wymienia cechy kampanii społecznej i zadania reklamy społecznej; – przedstawia cele i zadania wybranej kampanii społecznej; – podaje przykłady kampanii społecznej.	– porównuje marketing społeczny z marketingiem komercyjnym zaangażowanym społecznie; – charakteryzuje zadania związane z marketingiem.	– przedstawia i ocenia zasady odpowiedzialnego marketingu; – wykazuje, że kampania i reklama społeczna są narzędziami marketingu społecznego.	– analizuje przebieg kampanii społecznej i ocenia jej efektywność; – opracowuje ramowy program kampanii społecznej; – formułuje argumenty do dyskusji: Czy reklamy i kampanie społeczne rzeczywiście wpływają na postawy społeczne?.
6. Media we współczesnym świecie – lekcja powtórzeniowa	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
7. Media we współczesnym świecie – lekcja sprawdzająca wiadomości i umiejętności	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
8. Publicystycznym okiem – dyskusja	– czyta ze zrozumieniem teksty i przygotowuje	– omawia teksty źródłowe na temat płacenia	– analizuje dwa teksty źródłowe na temat płacenia	– na podstawie źródeł i własnej wiedzy podaje	– argumentuje swoje stanowisko wobec pyta-

	swój głos w dyskusji.	abonamentu RTV w Polsce i wybranych krajach.	cena abonamentu RTV w Polsce i wybranych krajach oraz przygotowuje głos w dyskusji.	argumenty uzasadniające odpowiedź na pytanie: Czy powinny istnieć media publiczne finansowane z pieniędzy podatników, np. w postaci abonamentu radiowo-telewizyjnego?	nia postawionego w dyskusji: Czy powinny istnieć media publiczne finansowane z pieniędzy podatników, na przykład w postaci abonamentu radiowo-telewizyjnego?
VI. Społeczeństwo obywatelskie					
1. Geneza społeczeństwa obywatelskiego	– wyjaśnia pojęcia: <i>społeczeństwo obywatelskie, społeczeństwa cywilne, junta wojskowa, praska wiosna, Komitet Obrony Robotników, Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela (ROPCiO), Wolne Związki Zawodowe, Konfederacja Polski Niepodległej, Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”</i> .	– przedstawia cechy społeczeństwa obywatelskiego; – wymienia etapy rozwoju idei społeczeństwa obywatelskiego; – omawia genezę społeczeństwa obywatelskiego w Polsce.	– charakteryzuje rozwój społeczeństwa obywatelskiego w XX-wiecznym państwie polskim; – przedstawia filozoficzny rodowód społeczeństwa obywatelskiego.	– na podstawie źródeł statystycznych porównuje dane na wykresach i podaje, jak respondenci oceniają możliwość wpływania ludzi na sprawy krajowe i lokalne, oraz wyjaśnia przyczyny różnic; – przedstawia i ocenia proces samoorganizacji społeczeństwa obywatelskiego w Polsce.	– analizuje przykłady samoorganizowania się społeczeństwa obywatelskiego; – rozważa tezę i ocenia, czy zwykli ludzie mają wpływ na sprawy kraju, miasta, gminy.
2. Obowiązki obywatelskie i obywatelskie nieposłuszeństwo	– wyjaśnia pojęcia: <i>obowiązki obywatelskie, obywatelskie nieposłuszeństwo, obowiązek prawny, cnoty obywatelskie, odwaga cywilna, tolerancja, krytycyzm, sprawiedliwość, dyscyplina wewnętrzna, odpowiedzialność, społecznienie, wolontariat, demokratyczne państwo prawne, abolicjonista</i> .	– przedstawia relacje między prawami i obowiązkami obywatelskimi; – wyjaśnia, na czym polega obywatelskie nieposłuszeństwo i jakie niesie ze sobą dylematy; – omawia cechy obywatelskiego nieposłuszeństwa.	– charakteryzuje cnoty obywatelskie, którymi powinna się cechować polska młodzież; – rozpoznaje i przedstawia historyczne i współczesne przykłady obywatelskiego nieposłuszeństwa.	– korzystając ze źródeł, wyjaśnia, jakie konsekwencje wiążą się z decyzją o obywatelskim nieposłuszeństwie; – rozważa, jakie cechy osobowości określamy mianem cnót obywatelskich.	– formułuje argumenty do dyskusji na temat: Czy w państwie demokratycznym istnieje potrzeba stosowania prawa obywatelskiego nieposłuszeństwa?
3. Społeczeństwo obywatelskie we współczesnym świecie	– wyjaśnia pojęcia: <i>kapitał, kapitał społeczny, indywidualizm, zaufanie prywatne, ogólne, instytucjonalne, interes grupowy, trzeci sektor, organizacje społeczne, budżet obywatelski</i> .	– omawia warunki funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego; – wyjaśnia, jak powstaje kapitał społeczny i na co może on wpływać; – przedstawia rolę interesów grupowych.	– charakteryzuje, jakie znaczenie dla gotowości współpracy w poszczególnych dziedzinach ma wykształcenie; – na podstawie źródeł wskazuje, jaka jest zależność między wiekiem	– na podstawie zamieszczonych źródeł rozważa, czy w Polsce są sprzyjające warunki do rozwoju kapitału społecznego; – przygotowuje materiał do zamieszczenia w internecie na temat działań	– uzasadnia, czy poglądy polityczne mają wpływ na chęć współpracy w poszczególnych dziedzinach; – analizuje, jak codzienne zachowania sprzyjają budowaniu lub niszczeniu

			a chęcią współpracy w sferze gospodarki.	indywidualnych lub grupowych w życiu publicznym.	niu kapitału społecznego.
4. Organizacje pozarządowe – stowarzyszenia i fundacje	– wyjaśnia pojęcia: <i>organizacje społeczne, non profit, związki zawodowe, stowarzyszenia, fundacje, think tank, grupy nacisku, stowarzyszenia zwykłe, stowarzyszenia pożytku publicznego</i> .	– przedstawia rodzaje i przykłady organizacji pozarządowych, tryb rejestracji tych organizacji oraz specyfikę <i>think tanków</i> ; – wymienia zakres niezbędnych uregulowań w statucie stowarzyszenia.	– charakteryzuje działalność wybranych organizacji pozarządowych w RP; – omawia główne kierunki aktywności organizacji pozarządowych w RP.	– porównuje status prawny stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego w RP; – na podstawie materiałów źródłowych porównuje źródła finansowania stowarzyszeń i fundacji; określa, na czym polega zasadnicza różnica w sposobie nabywania majątku przez fundacje i stowarzyszenia.	– przygotowuje według wzoru projekt statutu stowarzyszenia lub fundacji; – przeprowadza analizę SWOT dla zagadnienia: 1% podatku dla stowarzyszenia pożytku publicznego.
5. Związki zawodowe i spółdzielnie	– wyjaśnia pojęcia: <i>związek zawodowy, Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”, Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych (OPZZ), strajk, Związek Rzemiosła Polskiego, Business Centre Club, Konfederacja Lewiatan, Rada Dialogu Społecznego, Międzynarodowy Związek Spółdzielczy, osoba fizyczna, osoba prawna</i> .	– wymienia związki zawodowe funkcjonujące w Polsce; – przedstawia cele i działania związków zawodowych i innych organizacji reprezentujących interesy różnych kategorii społeczno-zawodowych.	– charakteryzuje cele i działania związków zawodowych; – rozróżnia rodzaje spółdzielni funkcjonujących w Polsce.	– charakteryzuje specyfikę spółdzielczości; – przedstawia strukturę związków zawodowych według rodzajów działalności; – na podstawie danych statystycznych formułuje odpowiedź na pytanie: Czy związki zawodowe w Polsce bronią interesów pracowniczych na ogół skutecznie, czy też nieskutecznie?	– argumentuje, dlaczego związki zawodowe funkcjonują raczej w dużych zakładach, finansowanych ze środków publicznych, a nie w prywatnych firmach; – wyszukuje w internecie informacje na temat działającej obecnie w Polsce wybranej spółdzielni i dokonuje jej charakterystyki.
6. Kościoły i związki wyznaniowe w Polsce	– wyjaśnia pojęcia: <i>prawo wyznaniowe, państwo umiarkowanie świeckie, konkordat, Kościół rzymskokatolicki, obrządek łaciński, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Związek Wyznaniowy Świadków Jehowy, Kościół Ewangelicko-Augsburski, me-</i>	– omawia regulacje prawne dotyczące Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce; – przedstawia, w jaki sposób w Polsce została rozwiązana kwestia prawa wyznaniowego.	– charakteryzuje funkcjonujące w Polsce Kościoły i inne związki wyznaniowe; – na podstawie treści artykułów z Konstytucji i konkordatu analizuje, czy Kościół katolicki jest uprzywilejowany w zakresie nauczania religii w szkołach wobec	– rozważa znaczenie konkordatu dla funkcjonujących w Polsce Kościołów i związków wyznaniowych; – analizuje, czy rozmieszczenie grekokatolików na ziemiach polskich ma związek z rozmieszczeniem mniejszości ukraińskiej.	– uzasadnia odpowiedź na pytanie: Czy w preambule uwzględniono znaczenie innych religii niż chrześcijaństwo dla państwa polskiego?

	<i>czet, synagoga, muzułmanie, judaizm.</i>		innych Kościołów i związków wyznaniowych.		
7. Kultura polityczna	– wyjaśnia pojęcia: <i>kultura polityczna, zaściankowa, poddańcza, uczestnicząca, partycypacja obywatelska, frekwencja wyborcza, absencja wyborcza.</i>	– wyjaśnia, w czym się przejawia partycypacja obywateli w życiu publicznym; – przedstawia formy i poziom niekonwencjonalnej partycypacji obywateli.	– wyjaśnia, czym jest kultura polityczna społeczeństwa; – charakteryzuje typy kultury politycznej w ujęciu klasycznym; – określa cechy, jakimi powinien się odznaczać idealny obywatel i idealny polityk.	– analizuje problem absencji wyborczej; – dokonuje analizy porównawczej zaproponowanych cech polityka i obywatela; – na podstawie badań uzasadnia, jaki jest stosunek Polaków do polityków.	– przeprowadza mini-sondaż opinii publicznej i interpretuje jego wyniki; – analizuje postawy społeczeństwa polskiego wobec instytucji publicznych i polityków.
8. Społeczeństwo obywatelskie – lekcja powtórzeniowa	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
9. Społeczeństwo obywatelskie – lekcja sprawdzająca wiadomości i umiejętności	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
10. Publicystycznym okiem – dyskusja	– czyta ze zrozumieniem teksty i przygotowuje swój głos w dyskusji.	– omawia teksty źródłowe na temat różnych postaw obywatelskich.	– analizuje dwa teksty źródłowe na temat różnych postaw obywatelskich oraz przygotowuje głos w dyskusji.	– na podstawie tekstów źródłowych i wiedzy pozaźródłowej podaje argumenty uzasadniające odpowiedź na pytanie: Czy nasze postawy obywatelskie mają charakter wybiórczy?	– argumentuje swoje stanowisko wobec pytania postawionego w dyskusji: Czy nasze postawy obywatelskie mają charakter wybiórczy?

Do dyspozycji nauczyciela – 8 godzin lekcyjnych (wycieczki dydaktyczne, sesje popularnonaukowe, projekty, debaty itp.).